

6.1 VISIE OP INTERNATIONALISERING

Internationalisering is voor ons een begrip dat voortkomt uit de inherente kenmerken van de disciplines en het werkveld waarvoor wij opleiden. Wij bereiden onze studenten voor op een internationale beroepspraktijk en zien internationalisering nadrukkelijk als instrument voor studenten om zichzelf te kunnen ontwikkelen. Ze krijgen te maken met een internationaal werkveld, worden geïnspireerd door en werken samen met collega's (en concurrenten) vanuit de hele wereld, ze manifesteren zich zowel via internationale als nationale en lokale podia en platforms en voor een internationaal publiek. Ze houden zich bezig met thematieken van grensoverschrijdende, vaak zelfs globale, aard en leggen veelal de verbinding daarvan met wat zich in de lokale omgeving afspeelt. Ze gaan zelf hun praktijk geheel of gedeeltelijk in het buitenland uitoefenen, of krijgen in Nederland te maken met internationaal georiënteerde relaties. Daarmee wordt ook het Nederlandse artistieke werkveld versterkt.

“Het belangrijkste wat ik wil zeggen is: wees voorbereid op wat je op de KABK zult aantreffen, want het zal zeker anders zijn dan je gewend bent op je eigen instelling. Je zult een andere structuur tegenkomen, andere manieren van denken en andere benaderingswijzen die je nieuwe inzichten geven. Niet per se beter of slechter, maar echt goed om een nieuwe kijk te krijgen en om je kennis en vaardigheden te verrijken.”

○ Een exchange-student bij de KABK

Internationalisering is van oudsher al sterk aanwezig bij de Hogeschool der Kunsten, en is de afgelopen jaren verder verankerd en uitgebouwd. Het heeft er mede toe geleid dat zowel het Conservatorium als de Academie een uitstekende reputatie hebben in binnen- en buitenland, waardoor wij zeer goede studenten en docenten en gerenommeerde samenwerkingspartners aan ons kunnen binden. Circa 60% van onze studenten komt uit het buitenland. Ook ons docentenbestand en onze partnernetwerken zijn internationaal. We zetten internationalisering in voor de kwaliteit van ons onderwijs en onderzoek en ter verrijking van onze onderwijsgemeenschap. Daarmee nemen we in Nederland en daarbuiten een leidende positie in, en we gaan daarom de komende jaren onverminderd door op deze weg.

Internationalisering, kortom, is onderdeel van onze strategie. Ons internationale studenten- en docentenbestand, en ons wereldwijd partnerwerk vormen een cruciaal onderdeel van onze onderwijsvisie en van onze identiteit. Internationalisering functioneert voor ons als instrument om onze eigen kwaliteit voortdurend te vergelijken en te verbeteren in een internationale context.

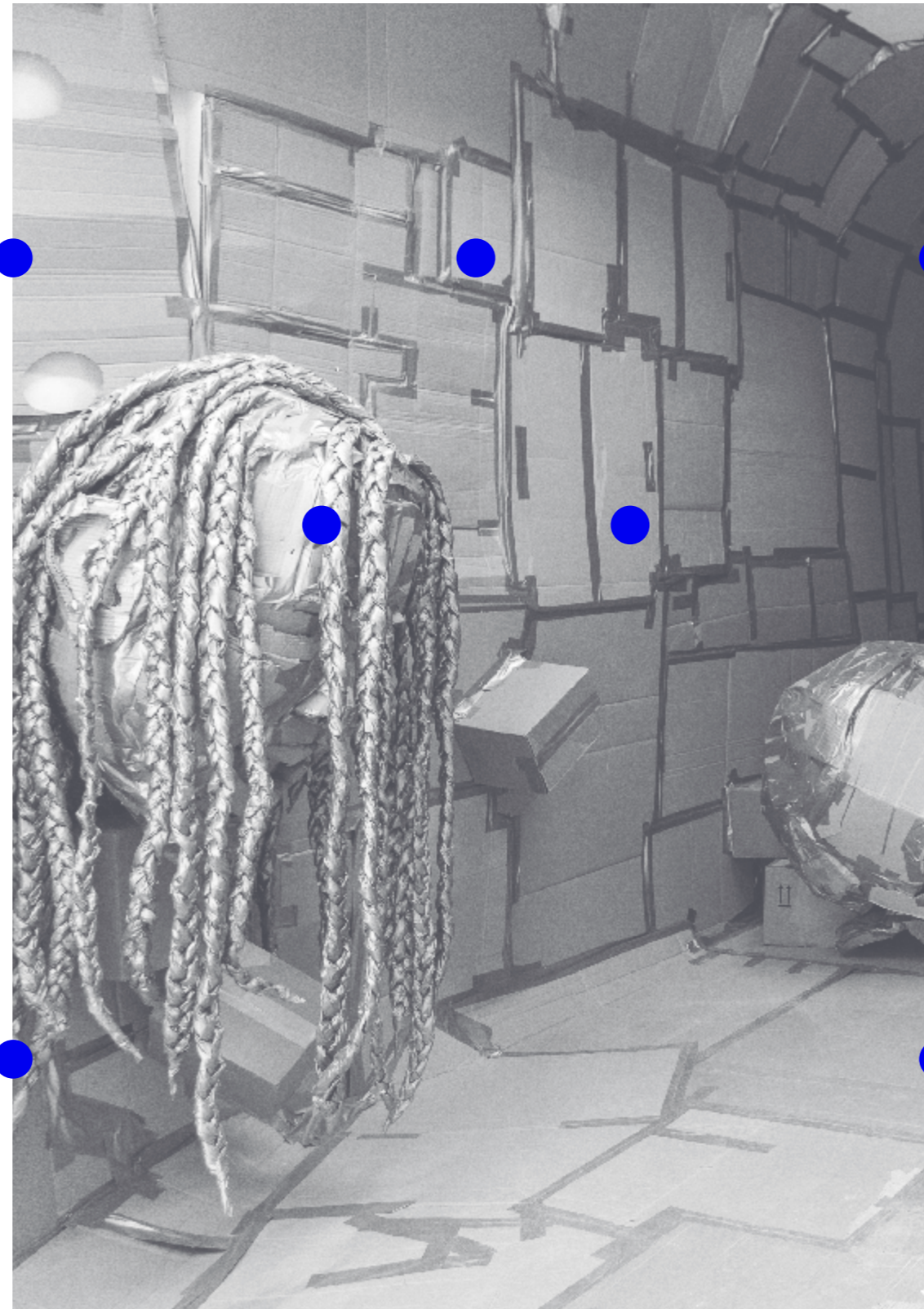
In ons internationaliseringsbeleid onderscheiden we drie aspecten:

- aansluiting bij en gebruik van internationale kwalificatiekaders;
- een internationale leeromgeving;
- internationale vergelijking en beoordeling door internationale vakgenoten.

In de volgende paragrafen gaan wij hier nader op in.

6.2 AANSLUITING BIJ EN GEBRUIK VAN INTERNATIONALE KWALIFICATIEKADERS

Onze onderwijsprogramma's en eindkwalificaties zijn gebaseerd op internationale standaarden en competentieprofielen. We werken samen met onze internationale partners en wisselen docenten en stafmedewerkers met hen uit. Door uitwisseling van ervaring en kennis met gelijkgestemde instellingen in het buitenland vormen wij ons een beeld hoe onze eindtermen en curriculum-beschrijvingen zich tot deze internationale kaders en standaarden verhouden. Voor de opleidingen van het Koninklijk Conservatorium vormen in dit verband de AEC Learning Outcomes¹¹ het relevante referentiekader.

6.3 EEN INTERNATIONALE LEEROMGEVING

Voor een internationale leeromgeving is de aanwezigheid van internationale studenten en docenten en het gebruik van de Engelse taal uiteraard essentieel. Circa 60% van onze studenten komt niet uit Nederland, en ook een steeds groter deel van ons docentencorps is buitenlands. Dit resulteert zowel op de KABK als op het Conservatorium in een levendige internationale leergemeenschap, met een grote diversiteit aan culturen. Bovendien zetten wij frequent buitenlandse gastdocenten in voor gastlessen of masterclasses. Juist deze ontmoeting (en soms ook confrontatie) van culturen levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de studenten. Ze ervaren de onderlinge overeenkomsten en verschillen, en leren elkaar daarop te bevragen en erop te reflecteren. Het verbreedt en verdiept hun blik op de internationale beroepspraktijk en op hun eigen positie daarin. De internationale leeromgeving is onderdeel van ons onderwijsconcept. Maar we nodigen onze studenten ook nadrukkelijk uit om zelf een periode in het buitenland door te brengen. Het opdoen van internationale ervaring aan een ander conservatorium of andere academie zien we als een uiterst leerzame ervaring en een stimulans voor de ontwikkeling van onze studenten.

Internationale studenten vormen bij ons geen groep op zichzelf; we streven naar een volledig inclusieve leeromgeving. Internationaal is de norm.

“Studeren aan de KABK is een privilege. Het onderwijs en de structuren die de hogeschool aanbiedt, is het vele werk dat van de studenten wordt verwacht meer dan waard. Misschien juist vanwege mijn andere achtergrond, heeft mijn studietijd aan de KABK mij geholpen om te groeien als student en als persoon.”

○ Een exchange-student bij de KABK

We plaatsen onze programma's inhoudelijk nadrukkelijk in een internationaal kader. We voeren met elkaar het gesprek over de betekenis van internationalisering voor de inhoud en de kwaliteit van ons onderwijs. We relateren praktijk- en theorieonderwijs aan de internationale context, bijvoorbeeld door het gebruik van internationale referentiekaders en literatuur, door buitenlandse excursies en door deelname en bezoek aan evenementen buiten Nederland. We stimuleren onze studenten om een uitwisseling te doen met het buitenland in het kader van de studie, en om stages te lopen in het buitenland. Waar nodig nemen we daarvoor belemmeringen in onze eigen programma's weg. Ook onze docenten en ondersteunende staf nemen regelmatig deel aan internationale uitwisselingen en studiereizen, waarin zij hun horizon verbreden en inzichten en perspectieven opdoen voor vernieuwing van de programma's en hun didactiek. Nagenoeg al ons onderwijs wordt Engelstalig aangeboden, zowel in de lessen als in de beoordelingen.¹³

We werken samen in internationale projecten rond gezamenlijke thema's of voor gezamenlijke uitvoeringen, al dan niet in het kader van het Europese Erasmus+-programma. Het Koninklijk Conservatorium neemt deel aan projecten gericht op gezamenlijke curriculumontwikkeling. Zo wordt de Master Kamer-muziek als Joint European Master Programme ontwikkeld in het kader van de European Chamber Music Academy¹⁴, en is de Master New Audiences and Innovative Practices ontwikkeld in samenwerking met conservatoria in Europa en de Verenigde Staten, en wordt deze behalve in Den Haag ook aangeboden in Reykjavik, Groningen en Stockholm.

¹² Interjartes Thematic Network. (2004). *Design Tuning Document* en *Fine Art Tuning Document*. Te downloaden op de website van de European League of Institutes of the Arts: http://www.elia-artschools.org/userfiles/image/customimages/products/66/3_Tuning%20Design.pdf respectievelijk http://www.elia-artschools.org/userfiles/image/customimages/products/63/4_Tuning%20Fine%20Art.pdf.

¹³ Een uitzondering is de bacheloropleiding Docent Muziek, die zich in eerste instantie richt op het Nederlandse en Nederlandse werkveld.

¹⁴ De European Chamber Music Academy is een samenwerkingsverband van instellingen in Wenen, Parijs, Manchester, Oslo, Den Haag en Vilnius.

¹¹ Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen. (2017). *AEC Learning Outcomes 2017*. Te downloaden op de website van AEC: <https://www.aec-music.eu/publications/aec-learning-outcomes-2017-en>.

De KABK onderzoekt de mogelijkheden om in internationaal verband te gaan samenwerken met EQ-Arts, een door de *European League of Institutes of the Arts (ELIA)* geïnitieerde organisatie op het gebied van de kwaliteit van het kunstonderwijs. Daarnaast heeft de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten zelf het initiatief genomen tot een internationale peer group van gelijkgestemde academies¹⁶. Doel daarvan is het ontwikkelen en operationaliseren van definities van kwaliteit in het kunstonderwijs die niet alleen de onderwijskundige kwaliteit en de relatie tot de arbeidsmarkt als uitgangspunt nemen, maar ook recht doen aan de functies van het kunstonderwijs ten aanzien van de brede maatschappelijke oriëntatie (*Bildung*) en persoonlijke ontwikkeling, zoals beschreven in 4.1. Tevens wil deze peer group instrumenten inventariseren en zo nodig ontwikkelen om deze opvatting van kwaliteitszorg te implementeren. Daarbij zal ook verantwoordelijkheid van en de dialoog tussen docenten en studenten over onderwijskwaliteit worden versterkt.

¹⁶ Partners in deze peer group zijn University of the Arts London (Central Saint Martins), Universität für Angewandte Kunst Wien, ELISAVA Barcelona, Academy of the Arts Vilnius, Aalto University Helsinki/Espoo (School of Arts, Design and Architecture) en de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, met de Zürcher Hochschule der Künste als geassocieerd partner.

Ook de nieuwe masterspecialisatie Audio Communication & Sonology, die als double degree in een samenwerking tussen het Instituut voor Sonologie aan het KC en de Technische Universiteit Berlijn wordt aangeboden, is hiervan een goed voorbeeld.

Tevens is er bij het Conservatorium sprake van een toenemende beïnvloeding van gezamenlijke modules zoals op het gebied van improvisatie.

Internationalisering is ook manifest in onze beoordelingen. We zetten buitenlandse examinatoren in, of in Nederland gevestigde examinatoren met een internationale beroepspraktijk, zodat studenten altijd (mede) naar internationale maatstaven worden beoordeeld. Zowel de studenten als wijzelf krijgen daardoor inzicht in de mate waarin onze criteria en het niveau van de kandidaat voldoen aan internationale maatstaven.

Een dergelijke internationale leeromgeving stelt eisen aan de vaardigheden van studenten, docenten en overige medewerkers op het gebied van de beheersing van de Engelse taal en het omgaan met interculturele diversiteit. Waar nodig bieden wij faciliteiten om deze vaardigheden op peil te brengen, om te borgen dat de inhoudelijke en artistieke diepgang profiteert van het internationale en Engelstalige karakter van ons onderwijs. Dit brengen we tot uitdrukking in een internationaliseringsplan en een expliciet taalbeleid.

6.4 INTERNATIONALE VERGELIJKING EN BEOORDELING

Waar de artistieke kwaliteit van onze studenten en onze opleidingen wordt gewaarborgd door de inzet van internationale leden van de commissies der examinatoren, willen we ook de *onderwijskundige kwaliteit* relateren aan internationale standaarden. Zeker nu de verwachting is dat het Nederlandse accreditatiestelsel zich zal gaan beperken tot uitspraken over de basiskwaliteit van de opleidingen, willen we in een internationale context beoordelen in hoeverre we boven die basiskwaliteit uitsteken.

Voor dit internationale perspectief zijn onze samenwerkingspartners van groot belang. We kiezen partners met wie wij een overeenstemming zien in visie op kunstonderwijs, cultuur, kwaliteitsniveau. Zij dienen voor ons als inspiratiebron en referentiekader. We maken van de samenwerking gebruik om elkaar te voeden en scherp te houden. Daarmee verzekeren we ook dat we onze kwaliteitszorg inrichten langs lijnen, die internationaal gezien relevant en bruikbaar geacht worden voor het kunstonderwijs. Feedback wordt gevraagd van buitenlandse examinatoren en van 'critical friends', die meelopen met een opleiding, examens bijwonen, studenten en docenten bevragen en hun indrukken daarover vastleggen. Resultaten van kwantitatieve feedback en tevredenheidsonderzoeken worden zo aangevuld met diepgaande kwalitatieve feedback van experts uit binnen- en buitenland. Deze aanpak, die bij het Conservatorium de laatste jaren ontwikkeld is, zullen we in de komende tijd hogeschoolbreed invoeren.

Het Conservatorium neemt met acht andere internationale conservatoria¹⁵ deel aan de *International Benchmarking Exercise (IBE)* en participeert in een pilot van U-Multirank sinds 2016. Deze projecten leveren (veelal statistisch) vergelijkingsmateriaal op, dat een indicatie is voor de kwaliteit van de betreffende opleidingen in internationaal perspectief. Het doel hiervan is niet om te komen tot een ranking, maar om te zien op welke punten instellingen – blijkens dit materiaal – kwalitatief van elkaar verschillen, zodat nader onderzocht kan worden hoe die verschillen te verklaren zijn en we zodoende van elkaar kunnen leren (het *benchlearning*). Het KC laat zijn opleidingen evalueren en accrediteren door *MusiQuE – Music Quality Enhancement*, een door het *European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR)* erkend Europees evaluatie- en accreditatieorgaan dat criteria en procedures hanteert waarin de artistieke standaarden sterk verweven zijn met de onderwijskundige kwaliteit.

¹⁵ Deelnemers aan de International Benchmarking Exercise (IBE) zijn Conservatoire de Genève, New England Conservatory Boston, Norwegian Academy of Music Oslo, Koninklijk Conservatorium Den Haag, Royal Northern College of Music Manchester, Sydney Conservatorium, University of Music and Performing Arts Graz, Yong Siew Toh Conservatory Singapore.